

НАДЕЖДА ПЕТРОВИЋ, 100 ГОДИНА
ОД ПРАВА НА ВЕЧНИ ПОМЕН

ПРИЧА У ЧЕТИРИ СЛИКЕ

Талентована. Одлучна. Пожртвована. Храбра. У много чему прва. Прва Српкиња која је студирала у Минхену, прва сликарка која је имала самосталну изложбу у Београду, међу првима који су пригрлили модерну, прва жена ратни фотограф у Србији, прво женско лице на новчаници... Због тог пробијања леда, није довољно ни сто година да ливљење и сећање на Надежду Петровић утихну. А најбољи начин измицања забраву једне сликарке јесу изложбе у њену част.

Медија центар „Одбрана“ и Народни музеј у Београду решили су да удружено обележе стогодишњицу смрти велике сликарке, приредивши изложбу „Надежда Петровић, 100 година од права на вечни помен“. Тако посетиоца на уласку у Велику галерију Дома Војске дочека најпре „Пут кроз јелову шуму“, а онда се хронолошки нижу још седамдесет и два платна из колекције Народог музеја – крајолици из Србије, породични портрети, портрети српских сељака, разгледнице из Париза... Различите стваралачке фазе огледало су Надеждиног одрастања, одлука, успеха, недаћа. Управо је живот подлога по којој је у дебелим и густим наносима боје остављала траг. Свака њена слика прича је за себе. Испричаћемо четири слике, а за остале треба да посетите изложбу. Отворена је до 24. децембра.

„Дереглије на Сави“, 1907.

„Дереглије на Сави“ представљају свевремену представу живота на реци. И баш зато што то

Ноjр Дам

Осjрво љубави

може да буде било које време и било која река, у једном тренутку повела се полемика о називу слике – да ли се насликани реморкери налазе на Сави или на Дунаву. Тој забуни вероватно је кумовао неко од чланова њене породице. Као што су, рецимо, погрешили и годину рођења на њеном надгробном обелиску.

Слика је посебно важна јер означава почетак импресионизма у српској уметности. Боје су светле, површина воде трепери, река и небо се спајају у рефлексији. Важна одлика импресионизма је и напуштање атељеа и сликање под ведрим небом. Надеждин улазак у свет уметности обележен је сусретом са Ђорђеом Крстићем, једним од првих хроничара србијанског пејзажа, који јој је већ тада усадио идеју да се сваки сликар „мора природом користити“. Тадашња критика баш и није била благонаклона према њеним „новотаријама“, а један критичар је чак импресионисте назвао „болесним и трулним мозговима“.

„Острво љубави“, 1907–1908.

„Острво љубави“ је слика која збуњује већину посматрача. „Ово није Надежда“, уверено тврде. Од тренутка када је, потресена ценкањем око мираза, раскинула веридбу ретко кад је била романтична – у животу и на платну. Решила је да се у потпуности посвети сликарству: „Не тражим љубав, мужа, човека, нити срце и поштовање. Ја хоћу да сам сликар, а не само жена, жена има доста“, писала је мајци. Међутим, на овој слици приказала је љубав у више етапа – од удварања до загрљаја, а када се неколико корака одмакнемо од платна, пећински отвор постаје представа преплетеног мушког и женског тела.

Још један детаљ који се не примети на први поглед, вероватно зато што одудара од остатка композиције, јесте гробље у горњем десном углу слике. Можда зато што се кућа породице Петровић налазила поред гробља на Ташмајдану. А можда зато што је баш у време настанка слике њена омиљена сестра Анђа боловала од неизлечиве болести.

„Нотр Дам“, 1911.

Историчари уметности рад Надежде Петровић обично деле на четири периода: минхенски, српски, париски и ратни. У Паризу је живела у атељеу Ивана Мештровића, похађала је неформалну модерну школу Марије Васиљев, вредно је радила, обилазила изложбе, често посећивала Лувр и гробље Пер ла Шез, одлазила у позориште да гледа Сару Бернар, дружила се са руским и српским уметницима. Био је то и период упознавања са авангардним уметничким токовима, са уметницима попут Матиса и Пикаса. Под утиском виђеног, сликала је Булоњску шуму, језеро у Булоњској шуми, кеј на Сени, мост на Сени... А сматра се да потпуну уметничку зрелост постиже плаво-зеленом композицијом „Нотр Дама“.

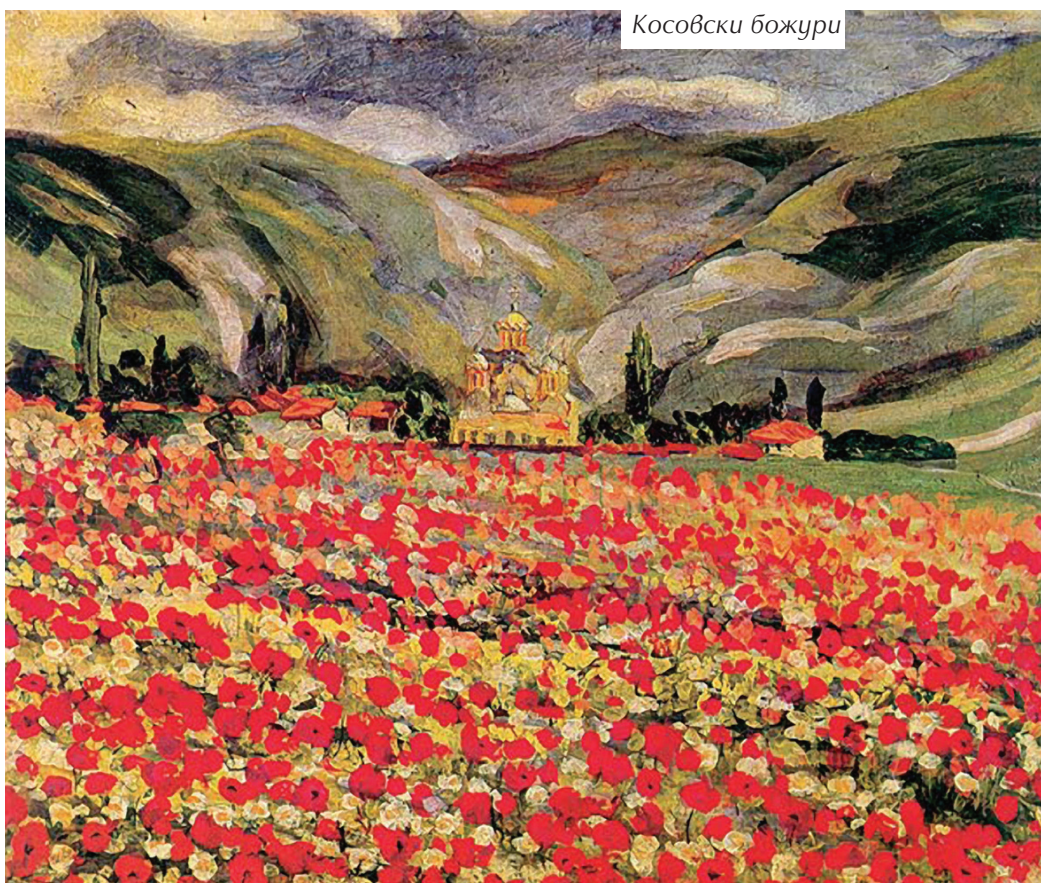
Дереглије на Сави

„Косовски божури“ – Грачаница, 1913.

Мотиве које је обрађивала у Француској заменили су они из балканских ратова. У рат је кренула добровољно као болничарка. Није хтела да остане у санитету, већ је изричито захтевала да је пошаљу на фронт. За време рата сликала је пределе кроз које је пролазила, српске средњовековне манастире и остале задужбине. „Сви ми можемо изгинути, али наше споменике морамо сачувати“, говорила је Надежда.

Грачаницу је сликала четири пута, али вероватно најпознатија верзија су „Косовски божури“. Иако се Милутинова задужбина налази у средишту слике, није и у првом плану. Надежда нам изокола приповеда о рату. Акцент ставља на црвене божуре, који су никли из посвећене крви српских јунака. ■

Драгана БАРИЈАКТАРЕВИЋ

Косовски божури